

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 53/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä tammikuuta 2015 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi eduskunnalle laiksi ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 339/2014 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Ismo Tuominen, sosiaali- ja terveysministeriö
- ylitarkastaja Anne Kejonen, Itä-Suomen aluehallintovirasto
- ryhmäpäällikkö Kari Kunnas, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)
- tutkimusprofessori Marja Holmila, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- erityisasiantuntija Ellen Vogt, Suomen Kuntaliitto
- toiminnanjohtaja Sari Aalto-Matturi, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä, jolla kumotaan raittiustyölaki.

Ehdotuksen mukaan nykyisen raittiustyölain ja -asetuksen mukaiset tehtävät ja vastuut siirretäisiin lähes sellaisinaan uuteen lakiin. Laissa säädettäisiin yleisellä tasolla päihdehaittojen seurannasta, toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta.

Vastuu laaja-alaisen ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä säilyisi kunnilla. Kunnat saisivat

ohjausta ja tukea aluehallintovirastoilta. Lain valtakunnallinen ohjaus kuuluisi Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselle ja johto sosiaali- ja terveysministeriölle.

Esitykseen sisältyvät lisäksi ehdotukset laeiksi huumausainelain ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta. Laeissa olevat viittaukset muutettaisiin koskemaan ehdotettua lakia.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2015 loppupuolella.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on varmistaa päihdehaittojen vähentämiseen tähtäävän monialaisen työn ohjauksen ja kehittämisen jatkuvuus ja päihdehaittojen ehkäiseminen mahdollisimman tehokkaasti koko maassa.

Lisäksi tavoitteena on edistää terveyden ja hyvinvoinnin tasa-arvoa yhdenmukaistamalla ehkäisevän päihdetyön toimintaedellytykset. Sisällöltään uusi laki vastaa pitkälti nykyistä raittiustyölakia, jonka mukaan kunta vastaa ehkäisevän päihdetyön voimavaroista, organisoinnista ja käytännön toimintatavoista. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan uudistuksen toimeenpanon yhteydessä on tarpeen vielä arvioida monialaisen yhteistyön ja tehtävien koordinoimien tarpeita ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa. Valiokunta toteaa käsityksenään, että ehkäisevä päihdetyö on olennainen osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Valiokunta pitää myönteisenä, että uuden lain 3 §:n 2 momentin mukaan ehkäisevässä päihdetyössä tulee erikseen kiinnittää huomiota myös muille kuin päihteiden käyttäjille aiheutuviin haittoihin. Lisäksi lakiehdotuksen 6 §:ssä säädetään kunnan velvollisuudesta muun muassa viranomaisyhteistyöllä edistää asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia päihteiden aiheuttamien haittojen vähentämiseksi. Ehkäisevässä päihdetyössä on myös välttämätöntä hyödyntää tutkimustietoon perustuvia, vaikuttavia menetelmiä ja hyviä käytäntöjä. Tehokkaan ehkäisevän päihdetyön tärkeä ominaisuus on eri toimijoiden yhteistyön monialaisuus, jolla tarkoitetaan eri hallinnonalojen viranomaisten sekä julkisen sektorin, järjestöjen ja elinkeinoelämän yhteistyötä. Tällaisesta yhteistyöstä voidaan mainita hyvänä esimerkkinä alkoholin, tupakan ja rahapelien käytön ikärajavalvonnan edistäminen.

Rahapelaamisesta aiheutuu merkittäviä sosiaalisia, terveydellisiä ja taloudellisia haittoja, jotka kohdistuvat pelaajiin ja heidän lähiyhteisöilleen sekä yhteiskunnalle. Rahapelihaittoja on pyritty vähentämään osana ehkäisevää päih-

detyötä, vaikka tästä ei ole erikseen säädetty. Valiokunta toteaa, että pelihaittojen ennalta ehkäisy kuuluu hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Hallituksen esityksen valmistelussa on esitetty erilaisia käsityksiä siitä, edellyttääkö rahapelihaittojen ehkäisy kunnilta lisätyötä, -koulutusta tai -resursseja eikä sitä ole sisällytetty lakiehdotukseen. Valiokunta korostaa rahapelihaittojen ehkäisyn merkitystä ja pitää tarkoituksemukaisena toiminnan kytkemistä osaksi ehkäisevän päihdetyön kokonaisuutta. Valiokunta ehdottaa, että rahapelihaittojen ehkäisystä selvyden vuoksi säädetään lain 1 ja 2 §:ssä.

Selvityksen mukaan lähes 90 prosentissa kunnista on nimetty ehkäisevää päihdetyötä koordinoiva henkilö. Yli puolessa kunnista oli kuitenkin puutteita yhdyshenkilön tehtävien määrittelyssä. Valiokunta pitää tärkeänä, että ehkäisevä päihdetyö organisoidaan selkeästi siten, että kunnat nimeävät yhdyshenkilön, jonka tehtävät määritellään paikallisen ja alueellisen yhteistyön edellyttämällä tavalla.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että 2. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 1 ja 2 § muutettuina seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotukset

1 §

Julkinen valta huolehtii tämän lain mukaisesti alkoholin, tupakan, huumausaineiden ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden sekä rahapelaamisen aiheuttamien haittojen ehkäisystä yhteistyössä yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.

2 §
(1 mom. kuten HE)

Mitä tässä laissa säädetään päihteistä, koskee
myös tupakkatuotteita ja rahapelaamista.

Helsingissä 6 päivänä maaliskuuta 2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
vpj.	Anneli Kiljunen /sd	Hanna Mäntylä /ps
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Mikael Palola /kok
	Ari Jalonen /ps	Terhi Peltokorpi /kesk
	Johanna Jurva /ps	Sari Sarkomaa /kok
	Merja Kuusisto /sd	Anu Vehviläinen /kesk
	Sanna Lauslahti /kok	Ulla-Maj Wideroos /r.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.